

Lubasz

Wieś szlachecka, parafia własna.

Inwentarze: 1691 r. – ks. grodz. Poznań d. Rel. 232, k. 54-54v, 79-111; 1725 r. – ks. grodz. Poznań d. Rel. 353, k. 74-77; 1726 r. – ks. grodz. Poznań d. Rel. 362, k. 98v, 111-112;

Lit.: SHGWpol. II, s. 608-613;

[1580] Jakub Włóściejewski siedział na 2 półłanach z 3 zagrodnikami (po 6 gr), 5 zagrodnikami płacącymi po 4 gr, 2 komornikami. Do tego działu przynależała kwarta roli karczmarzkiej. Drugi dział trzymał Stanisław Włóściejewski: 3 półłany osiadłe, rola karczmarzka, 3 zagrodników płacących po 4 gr oraz 6 zagrodników płacących po 6 gr [Pawiński, s. 18].

[1619] Pobór od 5 półłanów, 2 łanów pustych, 2 zagrodników (po 6 gr), 4 zagrodników (po 4 gr), roli karczmarza (12 gr) oraz 2 komorników (po 2 gr). Wysokość świadczeń fiskalnych określono na 4 fl 19 gr [APP, Tabela Poznań 2, k. 24v].

[1662] Wieś miała 18 domostw [Biblioteka Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 5v].

[ok. 1710] Podymne pobierano od 12 dymów [Biblioteka Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 34].

[1780] Podymne pobierano od 28 dymów; od każdego po 15 gr [APP, Tabela Poznań 1, k. 20].

[1788] Wieś miała 56 dymów [Magazin für die neue Historie und Geographie, Bd 22, Halle 1788, s. 51(64)]. Identyfikacja niepewna.

[1789] Dochody proboszcza szacowano na 1289 zł 2 gr 9 den, a właściciela Miaskowskiego na 6551 zł 20 gr 1 den. Od tych sum pobierano *subsidium charitativum* [APP, Tabela Poznań 6, k. 88v-89, 91-92].

Lubasz [parafia]

Parafia rzymsko-katolicka w dawnej diecezji poznańskiej, archidiaconacie poznańskim oraz dekanacie Czarnków.

Polonia Maior – fontes

Kościół parafialny p. w. św. Wawrzyńca istniał w XV w. Wspomniano o nim już w 1466 r. Na początku XVII w. był budowlą bardzo zniszczoną. Odbudowany w czwartej dekadzie tego stulecia. Nawa była drewniana, natomiast prezbiterium murowane – ceglane. Do konsekracji doszło dopiero w dniu 10 listopada 1666 r. Dotrwał on do schyłku XVIII w., gdy został rozebrany. Od 1761 r. nabożeństwa odbywały się w nowym kościele p. w. NMP wzniesionym na tzw. *Krasnej Górze*. Wówczas świątynię rozebrano. Wkrótce przystąpiono do wznoszenia nowej, bardziej okazałej. Zapewne początki tej drugiej świątyni, obecnego sanktuarium, są związane z istniejącym od dawna kościołem NMP, który fundowała niejaka Trąbczyńska z Włoskiejewskich w 1628 r. Wizytacja archidiacona Strzałkowskiego z 1628 r. nazywa go kaplicą, którą wzniesiono na gruncie darowanym przez Stefana Gorajskiego. Ceremonii konsekracji dokonał sufragan poznański Andrzej Rychlicki w dniu 31 maja 1609 r. Wkrótce, 23 października 1620 r., ogień zniszczył tę budowlę. Kolejną budowlę przypisuje się fundacji ojca Adama Ryskonisa ze Stajkowa, brata z cysterskiego konwentu w Przemęcie z 1664 r. Istniał on, jak wzmiankuje wizytacja, w 1728 r. W roku 1757 przeniesiono obraz NMP z tego

kościół do świątyni parafialnej św. Wawrzyńca i rozpoczęto budowę nowego, który istnieje do naszych czasów, której fundatorem był miejscowy dziedzic, Wojciech Maksymilian Bończa Miaskowski, chorąży kaliski [*Urzednicy wielkopolscy II*, s. 48 nr 136; urzędował w latach 1745 – 1756]. W następnych latach budowlę prowadził miejscowy pleban Franciszek Siatkiewicz. Już 6 września 1761 r. obraz NMP ponownie wprowadzono do kościoła na Krasnej Górze. Procesjonalnej introdukcji obrazu, w której udział wzięło 30 księży oraz chorągiew królewicza Karola wraz z kolatorem Wojciechem Bończa Miaskowskim, wojewodą kaliskim, przewodniczył Antoni Bończa Miaskowski, scholastyk poznański. Na uroczystość przybyli pielgrzymi z Wielenia oraz Czarnkowa.

Sanktuarium w Lubaszu.

Polonia Maior – fontes

W połowie XIX w. w świątyni NMP znajdowały się wota, m.in. Teodora i Łukasza Gorajskich, złożone w podzięcie za ocalenie w bitwie pod Beresteczkiem w 1651 r. Były też portrety dziedziców wsi: Miaskowskich i Swinarskich.

Przy kościele istniało bractwo Różańcowe, zaprowadzone w 1698 r.

O szkole wspomina wizytacja z 1641 r. Podaje, że ksiądz Siekierzycki z Czarnkowa nakazał rozbiórkę domostwa szkolnego i przeniesienie go do Lubasza. Nie jest to jednak pewne czy na nowym miejscu pełnił on dawną funkcję.

Szpital opisano w wizytacji z 1641 r., podając, że wzniesiono go nie tak dawno. Wówczas przebywało tu 5 osób, utrzymujących się z jałmużny.

Źródła: LBP, s. 81-82;

Lit.: Łukasiewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów*, t. I, s. 233-237; Nowacki J., *Dzieje archidiecezji*, t. II, s. 384-385;

[plebani]

przed 1762 r. – Jan Chaliński [Łukasiewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów*, t. I, s. 235];

po 1761 r. – Franciszek Siatkiewicz [Łukasiewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów*, t. I, s. 235];

1789 r. – Siatkiewicz [APP, Tabela Poznań 6, k. 88v];